

verkiezingen

verkiezingen

Of jij er nu interesse voor hebt of niet, de politiek - je kan ook zeggen de (gemeentelijke, provinciale, Vlaamse, federale en Europese) overheid heeft veel invloed op je leven. Dat is toch een reden om je er voor te interesseren of zelfs mee te bemoeien. In België heb je nogal wat 'parlementen' of 'volksvertegenwoordigingen'. Vanaf je 18de verjaardag kan(moet) je met de regelmaat van de klok een stem uitbrengen voor één van die parlementen.

Verkiezingen

Elke burger met de Belgische nationaliteit die minstens 18 jaar is kan (moet) naar de stembus gaan telkens als er verkiezingen worden georganiseerd voor de gemeenteraad, de provincieraad, het Vlaamse, federale of Europese parlement. Op die manier kunnen alle meerderjarige Belgische burgers samen bepalen welk beleid ('keuzes') zij de komende jaren wensen in hun gemeente, provincie, Vlaanderen, België of Europa. Zij kunnen kiezen voor personen op lijsten van politieke partijen. Die partijen maken voor de verkiezingen hun 'programma' bekend. In dat programma zeggen ze welke belangrijke zaken zij de komende jaren willen realiseren.

In het ene programma zal je b.v. vinden dat ze de komende jaren het basisonderwijs veel middelen willen geven omdat ze het belangrijk vinden dat alle kinderen zo sterk mogelijk starten aan hun schoolperiode. Dat willen ze dan b.v. betalen door minder geld te investeren in milieuvriendelijke energie. Een andere partij vindt dan weer dat jeugdbewegingen, jeugdhuizen en speelpleinwerkingen heel belangrijk zijn voor de ontplooiing van kinderen en jongeren. Weer anderen zullen iets willen doen aan de hoge belastingsdruk voor kleine zelfstandigen en vinden defensie minder belangrijk. Aan jou om de afweging te maken welk programma het beste aansluit bij jouw mening en verwachtingen.

verkiezingen

Principe van de 'volksvertegenwoordiging'

Alle volwassen Belgen duiden gezamenlijk de personen aan die hen moeten vertegenwoordigen b.v. in de gemeenteraad of in het parlement. Zij vormen de 'volksvertegenwoordiging': de groep mensen die door alle kiezers (= het volk) aangeduid zijn om hen te vertegenwoordigen. In de Kamer heten de leden letterlijk 'volksvertegenwoordigers'. Op gemeentelijk vlak heet die volksvertegenwoordiging 'gemeenteraad'. De leden van de gemeenteraad worden 'gemeenteraadsleden' genoemd.

Omwille van de complexe structuur van de Belgische staat is het niet zo simpel om te weten wanneer je voor welk 'parlement' of 'volksvertegenwoordiging' moet gaan stemmen, welke bevoegdheden dat 'parlement' heeft en welke bevoegdheden en doelstellingen de verschillende politieke partijen naar voor schuiven. Hoe dan ook: elk 'parlement' (soms wordt dit 'parlement' gemeenteraad, provincieraad of de Kamer genoemd) heeft als opdracht keuzes en 'regels' (wetten) te maken voor de gemeente, de provincie, heel België. Elk 'parlement' vertegenwoordigt dus 'het volk' van een gemeente, provincie enz.

Burgers 'kiezen' de mensen waarvan zij denken dat die het best hun ideeën en wensen vertegenwoordigen. Ze kiezen voor die mensen of partijen die de beste oplossingen naar voor schuiven voor de problemen waar de samenleving mee worstelt.

Voorbeelden

Op een bepaald moment zijn er vele mensen op zoek naar een job, maar er is geen werk. Of juist het omgekeerde: bedrijven en organisaties hebben veel jobs aan te bieden, maar zij kunnen haast niemand meer vinden, omdat iedereen al elders aan het werk is.

Of: in de kleuterklassen zitten zoveel kleuters dat elke kleuter op zich

verkiezingen

op die manier onvoldoende aan zijn trekken komt. Meer klasjes maken vraagt grotere gebouwen, meer leerkrachten enz. En dus meer geld. Kan dat geld bespaard worden in het basisonderwijs? Of moet er minder worden geïnvesteerd in autosnelwegen of spoorwegen?

Zo doen er zich in de samenleving duizend en één problemen voor. Ergens moet worden beslist hoe die problemen moeten worden opgelost. Bijna elke oplossing vraagt tijd en geld. Niet alles kan tegelijkertijd worden opgelost en zeker niet binnen een bepaald budget. De 'volksvertegenwoordiging' moet die keuzes maken. Tezamen zitten ze daar om de belangen van zoveel mogelijk mensen te verdedigen en zoveel mogelijk problemen op te lossen op een manier die de een zo groot mogelijk deel van de bevolking oké vindt. Voor je gaat stemmen is het dus belangrijk om te kijken welk programma van welke partij het best overeenkomt met jouw standpunten over kwesties die jij belangrijk vindt.

De vergaderingen van de gemeente- en de provincieraad, het Vlaamse, Belgische en Europese parlement zijn 'openbaar'. Dat wil zeggen dat je als burger, als lid van 'het volk' (minderjarig en meerderjarig) deze vergaderingen kan bijwonen en luisteren naar wat er door wie gezegd wordt.

Wanneer moet je gaan stemmen?

België heeft meerdere bestuursniveaus (het federale niveau, de gemeenschappen en de gewesten, de provincies en de gemeenten). Ons land behoort ook tot de Europese Unie. Voor al die bestuursniveaus zijn er verkiezingen. Vandaar dat alle meerderjarige burgers zo vaak naar de stembus moeten. Tot nu toe worden die verkiezingen niet allemaal op hetzelfde moment georganiseerd. Misschien verandert dat in de komende jaren.

- om de 6 jaar zijn er verkiezingen voor de gemeente- en de provincieraad

verkiezingen

- om de 5 jaar zijn er verkiezingen voor de parlementen van de Vlaamse Gemeenschap, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Duitstalige Gemeenschap, het Waalse Gewest en de Franstalige Gemeenschap
- om de 4 jaar zijn er verkiezingen voor het federale of nationale parlement (Kamer van volksvertegenwoordigers en Senaat)
- om de 5 jaar zijn er verkiezingen voor het Europese Parlement

De verkiezingen voor het federale parlement werden op 10 juni 2007 gehouden. De laatste verkiezingen voor de parlementen van de gewesten en de gemeenschappen hadden plaats op 13 juni 2004. De volgende stembuurt voor de gemeenschappen en de gewesten mag je verwachten in 2009. Op zondag 8 oktober 2006 begaven we ons naar de stembus voor de gemeente- en provincieraadsverkiezingen. De eerstvolgende nieuwe kans om daarvoor te stemmen krijg je in 2012.

Voorwaarden om te stemmen

Om te mogen stemmen, moet je voldoen aan een aantal voorwaarden:

- Belg zijn (voor de federale verkiezingen en voor de verkiezingen voor de gewest- en gemeenschapsparlementen)
- 18 jaar zijn (voor alle verkiezingen)
- er mag geen gerechtelijk vonnis zijn dat bepaalt dat je (voorlopig) geen stemrecht hebt

Als je geen Belg bent, maar behoort tot een lidstaat van de Europese Unie kan je je stem uitbrengen voor de Europese en voor de gemeenteraadsverkiezingen. Wil je dat, dan moet je je laten inschrijven in de kiezerslijsten. Als je die stap zet, ben je net als de Belgen stemplichtig (zie verder).

Als je geen Belg bent en niet behoort tot een lidstaat van de Europese Unie, kan je deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen als je

verkiezingen

minstens 5 jaar hoofdzakelijk in België verblijft. Wil je dat, dan moet je je laten inschrijven in de kiezerslijsten. Daarvoor moet je een aanvraag indienen en een verklaring op erewoord ondertekenen. Daarin zeg je dat je de Belgische Grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens zal naleven. Als je die stap zet, dan ben je net als de Belgen stemplichtig.

Stemrecht en stemplicht

In België heeft elke meerderjarige Belg het recht om zijn vertegenwoordigers aan te duiden. Tegelijk is hij daartoe ook verplicht. Ben je in de kiezerslijsten ingeschreven, dan word je opgeroepen en moet je naar het stembureau op de dag van de verkiezingen. Als je niet gaat stemmen, kan je een boete krijgen, behalve als je een zware reden hebt (b.v. ziekte of een lang vooraf geboekt verblijf in het buitenland). Stemplicht is relatief. De stemming is geheim. Er is dus geen mogelijkheid om te controleren of een stem werkelijk is uitgebracht. In de praktijk is de stemplicht dus uitsluitend een opkomstplicht. Je moet naar het stembureau komen, maar je mag je wel 'blanco' of 'ongeldig' stemmen.

Er bestaat nogal wat discussie omtrent wat nu het beste is: stemrecht of stemplicht. Enkele argumenten pro en contra volgen hieronder. Aan jou om daar een eigen mening over te vormen.

Argumenten tegen stemplicht

Sommige mensen zijn tegen stemplicht omdat het je de vrijheid ontnemt, om iets niet te doen. In een systeem van stemplicht kan de televisie een buiten proportie grote invloed hebben op het stemresultaat: wie minder geïnteresseerd is, laat zich vaak vooral beïnvloeden door de opiniemakers die aan bod komen op de televisie. In landen waar de televisiezenders bovendien onder invloed staan van de gevestigde partijen, hebben die een voordeel ten opzichte van b.v. kleinere (of nieuwe) partijen. Een ander argument tegen

verkiezingen

stemplicht: als er geen stemplicht is, dan is het aantal mensen dat komt stemmen een goede graadmeter voor de interesse of het vertrouwen van de bevolking in de volksvertegenwoordigers. In een systeem met stemplicht is dat veel minder duidelijk. Een laatste argument tegen stemplicht: het zou mensen kunnen aanmoedigen om een proteststem uit te brengen.

Argumenten voor stemplicht

Voorstanders van stemplicht stellen dat democratisch burgerschap niet enkel rechten maar ook plichten inhoudt. Als er geen stemplicht is, gaan de zwakkeren en minder onderlegde burgers minder stemmen. Dat maakt de resultaten minder representatief. Zij die al machtig zijn winnen systematisch meer, dan zij die minder machtig zijn en wellicht juist meer nood hebben aan politieke vertegenwoordigers. Stemplicht voorkomt dit effect, en versterkt zo de sociale rechtvaardigheid en de representativiteit. Voorstanders van stemplicht zijn van oordeel dat je daarmee de democratie behoedt voor de 'vermarkting' van de verkiezingen. Een democratie met stemrecht bootst de vrije markt na: kiezers beslissen vrijwillig of ze al dan niet stemmen ('een product kopen'), terwijl de politieke aanbieders (de partijen) zich gedragen als handelaars die koopwaar aanbieden. Stemplicht verplicht burgers om actief tussen te komen en stimuleert hun verantwoordelijkheidsgevoel. Als er geen stemplicht is, kan het zijn dat verkozenen slechts een zeer klein deel van de bevolking vertegenwoordigen. Als b.v. maar 42% van de burgers gaat stemmen en men wordt verkozen met een nipte meerderheid, dan is de democratische representativiteit en legitimiteit van de verkozene in dat geval zeer betwistbaar. De stemplicht maakt verkiezingen gegarandeerd meer representatief.

Stemmen bij volmacht

Kan je echt niet gaan stemmen, dan heb je 2 mogelijkheden:

- je geeft een volmacht aan een andere kiezer die in jouw naam

verkiezingen

gaat stemmen in het stembureau waar je ingeschreven bent. Dit kan slechts in 7 gevallen, namelijk als je:

- ziek of invalide bent
- moet werken
- schipper, marktkramer of kermisreiziger bent, of behoort tot de familie van een kiezer die dit beroep uitoefenen in de gevangenis zit
- geloof stemmen onmogelijk maakt
- examens moet afleggen
- tijdelijk verblijft in het buitenland
- aan de vrederechter van het kieskanton de redenen melden waarom je niet kan gaan stemmen. De vrederechter moet de opgegeven motieven beoordelen (het gemeentebestuur kan je vertellen welke vrederechter bevoegd is)

Stemmen in het buitenland

Als je in het buitenland verblijft en ingeschreven bent in de consulaire registers, kan je je stem uitbrengen voor de nationale verkiezingen van Kamer en Senaat:

- persoonlijk of bij volmacht in een Belgische gemeente
- persoonlijk of bij volmacht in de diplomatieke of consulaire post waar je ingeschreven bent
- per brief

Als je in een lidstaat van de Europese Unie verblijft, kan je bij de verkiezingen voor het Europees Parlement stemmen voor de Belgische lijsten. Je kan enkel per brief stemmen.

Politiek actief worden

Je kan ook zelf 'in de politiek gaan'. Als je 18 bent, kan je je kandidaat stellen voor de gemeente- en de provincieraad. Als je 21 bent, kan je kandidaat zijn voor het Vlaamse, federale (of Belgische) en Europese parlement.

verkiezingen

Strikt genomen hoeft het niet, maar om verkozen te worden, moet je aansluiten bij een politieke partij. Traditioneel verenigen mensen zich achter een aantal gezamenlijke principes en doelstellingen en vormen samen een partij. In gemeenten vind je partijen met een andere naam dan hun 'nationale' partij, maar ze sluiten daar toch sterk bij aan. Daarnaast zijn er gemeentelijk ook wel partijen die je niet direct kan koppelen aan gekende nationale partijen.

Als je wil weten waar elke partij voor staat (wat hun ideeën en doelstellingen zijn), dan kan je een folder opvragen. Uiteraard vind je ook veel informatie op hun websites.

Alle politieke partijen hebben een jongerenafdeling. Daar kan je bij aansluiten, ook al voor je 18 jaar bent. Als je een verkiesbare plaats wil bij de volgende verkiezingen, dan zal je moeten deelnemen aan de partijwerking. Maar uiteraard kan je lid worden van een jongerenafdeling van een politieke partij zonder dat je zelf in de politiek wil.

Voorwaarden van verkiesbaarheid

Als je kans wil maken om verkozen te worden, dan moet je uiterlijk op de dag van de verkiezingen aan vier voorwaarden voldoen:

- Belg zijn (verkiezingen voor het Europees Parlement en de federale, gewestelijke, provincie- en gemeenteraadsverkiezingen), onderdaan van een lidstaat van de Europese Unie (gemeenteraadsverkiezingen en verkiezingen voor het Europees Parlement) of onderdaan van een staat buiten de Europese Unie (gemeenteraadsverkiezingen)
- minstens 18 jaar zijn (gemeentelijke, gewestelijke en provinciale verkiezingen) of 21 jaar (federale en Europese verkiezingen)
- burgerlijke en politieke rechten hebben en niet bij gerechtelijk vonnis ontzet zijn uit het verkiesbaarheids- en het stemrecht
- in België wonen en ingeschreven zijn in het bevolkingsregister van een Belgische gemeente

verkiezingen

Daarna moet je ook aan twee specifieke verkiesbaarheidsvoorwaarden voldoen: een 'akte van voordracht' en een lijst indienen. De 'akte van voordracht' van de kandidaten voor de verkiezingen voor het federale parlement moet voor de Kamer van volksvertegenwoordigers ondertekend worden door minstens drie uittredende volksvertegenwoordigers of 200 tot 500 kiezers (volgens het aantal inwoners van de kieskring). Voor de Senaat moet de akte ondertekend worden door minstens 2 uittredende senatoren of door 5.000 kiezers.

Adressen en websites

Federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken
Directie Verkiezingen, Bevolking en Identiteitskaarten
Kolonienstraat 11 - 1000 Brussel - 02/518.22.12
info@ibz.fgov.be en www.ibz.fgov.be

www.verkiezingen.fgov.be

Parlementen

www.dekamer.be

www.senaat.be

www.vlaamsparlement.be

www.parlbru.irisnet.be

Politieke partijen

www.sp.be

www.cdenv.be

www.n-va.be

www.openvld.be

www.vlaamsbelang.be

www.groen.be

www.meerspirit.be

www.lijstdedecker.be

JIP

En dan is er ook nog het JIP!

Wil je meer uitleg over dit thema? Wil je één van de vermelde websites of folders bekijken? Loop dan binnen in het JIP of jongereninformatiepunt. Je kan er terecht met vragen of problemen in verband met wonen, werk, seks, relaties, sport, jeugdverenigingen, vorming, drugs, geld, cultuur, toerisme, mobiliteit, gezondheid, onderwijs, geweld enz.

In een JIP kan je zelf informatie opzoeken, maar je bent er ook welkom voor een gesprek. Als je wil, zoekt de JIP-medewerker mee naar een antwoord op je vraag of een oplossing voor jouw probleem. Heb je verder advies, hulp of begeleiding nodig, dan word je doorverwezen naar een persoon of dienst die je verder kan helpen.

Voor het adres en het telefoonnummer van een JIP in de buurt: zie www.jips.be.

Vlaams InformatiePunt Jeugd vzw
Zuidlaan 25 • 1000 Brussel

www.jips.be